

Humanitárna pomoc a rozvojová spolupráca

Mária Sliacka, Branislav Tichý, Branislav Strečanský, Daniel Kaba

Charakteristika sledovanej oblasti

Rozvojová spolupráca je definovaná ako pomoc zameraná na podporu hospodárskeho rozvoja a dobrých životných podmienok rozvojových krajín a ktorej súčasťou je aj humanitárna pomoc.

Oficiálna rozvojová pomoc (ODA = Official Development Assistance) je definovaná OECD ako vládna pomoc (teda z verejných zdrojov), zameraná na pomoc a podporu rozvojových krajín smerom k trvalo udržateľnému rozvoju, ktorá obsahuje grantový element minimálne vo výške 25%. Jej inštitucionalizované začiatky siahajú do obdobia po druhej svetovej vojne a vychádza z vnímania spoluzodpovednosti za globálny rozvoj, pričom je významnou súčasťou celosvetových fenoménov, ako boli napr. obnova po svetovom konflikte, vysporiadanie sa s kolonializmom, vysporiadanie sa s výzvami ako sú terorizmus, zmena klímy, globálne otepľovanie, migrácia, a pod.

ODA sa môže poskytovať bilaterálne, od donorskej krajiny rozvojovému aktérovi, ktorým môže byť lokálna vláda, samospráva, občianska spoločnosť a pod.) alebo multilaterálne transferom finančných prostriedkov medzinárodným inštitúciám ako napr. EÚ, OSN, OECD, zameraným na rozvojovú pomoc. Niektoré oblasti ako napr. vojenská pomoc sú z oficiálnej rozvojovej spolupráce vylúčené. Do ODA sa počíta aj verejná informovanosť alebo pomoc migrantom v krajine donora. Jedná sa o štátom regulovanú oblasť, ktorá má zákonnú úpravu a inštitucionalizovanú formu a rozpočtovú kapitolu.

OECD vedie zoznam rozvojových krajín a území; iba pomoc týmto krajinám sa počíta ako ODA. Zoznam je pravidelne aktualizovaný a v súčasnosti obsahuje viac ako 150 krajín alebo území (pozri Zoznam príjemcov oficiálnej rozvojovej pomoci DAC: <https://oe.cd/dac-list>). Dlhodobým cieľom OSN je, aby rozvinuté krajiny venovali 0,7% svojho hrubého národného dôchodku na oficiálnu rozvojovú pomoc.

Slovenská republika začala poskytovať rozvojovú pomoc pod logom SlovakAid v roku 2003, kedy sa stala z prijímateľskej krajiny donorom. Táto zmena vyplynula z pozitívneho vývoja slovenskej politicko - ekonomickej situácie a integrácie do strategických medzinárodných štruktúr (EÚ, OECD, NATO). Od roku 2003 prešla slovenská rozvojová agenda dlhou cestou a stala sa nástrojom a integrálnou súčasťou zahraničnej politiky Slovenskej republiky.¹ Podarilo sa vybudovať inštitucionálny, právny i strategický rámec rozvojovej pomoci a v roku 2007 bola zriadená Slovenská agentúra pre medzinárodnú rozvojovú spoluprácu (SAMRS) ako implementačná a rozpočtová organizácia ministerstva zahraničných vecí a európskych záležitostí SR, ktorý je koordinátorom rozvojovej spolupráce na vládnej úrovni.

Zákon o rozvojovej spolupráci č. 392/2015 Z.z. upravuje rozvojovú spoluprácu vrátane humanitárnej pomoci partnerským krajinám, jej princípy, východiská a nástroje, a medzinárodné záväzky.

V roku 2013 sa SR stala členom DAC/OECD a zaviazala sa prispievať na rozvojovú spoluprácu do roku 2030 vo výške 0,33% HNP ročne. Tento príspevok sa dlhodobo pohybuje na úrovni okolo 0,10% HNP. Tzv. "neoficiálnu" rozvojovú pomoc tvoria súkromné zdroje (napr. verejné zbierky, 2%, dary FO a PO) ktoré sa nepočítajú do oficiálnej rozvojovej pomoci, pričom tvoria nemalú časť všetkých financií tečúcich z rozvinutých krajín do tzv. rozvojových krajín.

V oboch prípadoch jedným z kľúčových aktérov sú mimovládne organizácie, ktorých pozícia v systéme rozvojovej spolupráce sa môže líšiť a môžu vykonávať rôzne činnosti ako napr. fundraising v krajine donora, nábor dobrovoľníkov, zvyšovanie povedomia, aktivity globálneho a rozvojového vzdelávania, vytváranie partnerstiev s aktérmi v krajinách Globálneho Juhu, cez ochranu ľudských práv, monitoring a evaluáciu, výskum až po priamu implementáciu projektov v partnerských krajinách.

¹ <http://slovakaid.sk/sk/kto-sme/slovakaid>, navštívené 28.09.2020

Z vyššie uvedeného vyplýva, že rozvojová spolupráca nerovná sa oficiálna rozvojová pomoc. Medzi mimovládnyimi organizáciami a štátom neexistuje úplná zhoda na tom, čo všetko (napr. štipendia, odpustenie štátneho dlhu, pomoc utečencom v prijímajúcej krajine a pod.) by sa malo považovať za oficiálnu rozvojovú pomoc.

Humanitárnu pomoc v zahraničí definuje zákon o rozvojovej spolupráci ako prejav solidarity s ľuďmi v núdzi, s cieľom zamedziť stratám na životoch a ujme na zdraví, zmierniť utrpenie a obnoviť základné životné podmienky ľudí po vzniku mimoriadnych udalostí, ako aj zmierňovať ich dlhodobu trvajúce následky a predchádzať ich vzniku a následkom. [Mechanizmus poskytovania humanitárnej pomoci Slovenskej republiky do zahraničia](#) z roku 2006 rozlišuje tri formy humanitárnej pomoci. Záchranné akcie, materiálna a technická pomoc sú v kompetencii MV SR. Záchranári, či dobrovoľné hasičské zbory a ďalšie zložky integrovaného záchranného systému podľa zákona o civilnej ochrane môžu byť nasadzované do humanitárnej pomoci v zahraničí. V praxi sa však skôr uplatňuje skôr poskytovanie materiálnej pomoci. Vezmúc do úvahy finančné vyjadrenie, vizibilitu, pravidelnosť atď. je táto výrazne menšia ako ďalšie dve formy, ktorými sú humanitárna pomoc formou finančných príspevkov zo štátneho rozpočtu a humanitárne projekty slovenských humanitárnych organizácií. Predmetom výskumu v tejto sledovanej skupine MNO neboli mimovládne organizácie alebo tie ich činnosti, ktoré sa venujú humanitárnej pomoci v SR.

Typickou vlastnosťou pre celý sektor rozvojovej spolupráce a humanitárnej pomoci je silná prítomnosť medzinárodného prvku. Z toho potom vyplývajú ďalšie charakteristiky ako napríklad to, že projekty rozvojovej spolupráce sa odohrávajú mimo SR, aplikuje sa pri ich implementácii medzinárodné právo, platia tu medzinárodné štandardy a slovenské MNO sú v neustálom kontakte so zahraničnými partnermi. Či už sa jedná o donorov, štátne úrady iných krajín, lokálne MNO. Realizácia rozvojovej spolupráce prebieha často v kultúrnej, jazykovej, geografickej, historickej, právnej a inak odlišnom prostredí. Poskytovanie rozvojovej spolupráce a humanitárnej pomoci neovplyvňuje len slovenská legislatíva, ale aj medzinárodné normy a štandardy, právne systémy prijímateľských krajín, čo má za následok zvýšené nároky na profesionalizáciu a celkovú adaptáciu slovenských MNO na a v medzinárodnom prostredí.

Svoje špecifiká má aj postavenie tohto sektora v rámci slovenskej občianskej spoločnosti. MNO sú veľmi rôznorodé čo do veľkosti, spôsobu riadenia a manažmentu, právnej formy, ale aj sektorov v ktorých pôsobia (napr. zdravotníctvo, vzdelávanie, voda a sanita, potravinová bezpečnosť, demokracia a ľudské práva), krajín, kde pôsobia, alebo oblastí, v ktorej sú aktívne (humanitárna pomoc, rozvojová spolupráca v zahraničí alebo globálne vzdelávanie v SR).

Existuje viacero tematických prienikov s inými časťami občianskej spoločnosti, najmä v oblasti globálneho vzdelávania (aktívneho občianstva), integrácie utečencov a migrantov, v dobrovoľníctve alebo v aktivitách zameraných na obhajobu záujmov občianskeho sektora. Viaceré MNO pôsobia rovnako intenzívne nielen v zahraničí, ale aj na Slovensku (pomoc a starostlivosť o seniorov, ľudí bez domova, vzdelávania v marginalizovaných komunitách a pod.) a sú súčasťou viacerých sektorov občianskej spoločnosti.

Slovenské MNO implementujú aktivity pod hlavičkou SlovakAid (v hodnote 3-4 mil. EUR/rok) a množstvo ďalších projektov je financovaných zo súkromných zdrojov alebo z prostriedkov EÚ, OSN alebo ďalších inštitucionálnych donorov. Tieto MNO boli aktívne už v deväťdesiatych rokoch a začali sa neformálne združovať do Platformy. V roku 2003 sa sformalizovalo záujmové združenie právnických osôb s 15 zakladajúcimi členmi do Platformy mimovládnych rozvojových organizácií (skrátene PMVRO, ktorá sa v roku 2019 premenovala na Platformu rozvojových organizácií - Ambrela). V tom istom roku sa stala Ambrela jedným zo zakladajúcich členov Konfederácie európskych mimovládnych rozvojových a humanitárnych organizácií (CONCORD).

V období integračných procesov Slovenska do medzinárodných inštitúcií (EÚ, NATO, DAC OECD) sa formalizovala aj oficiálna rozvojová pomoc SR.

Oficiálna rozvojová pomoc SR sa riadi Strednodobou stratégiou slovenskej rozvojovej spolupráce MZVaEZ SR, ktorá sa schvaľuje na 5 rokov a určuje priority oficiálnej pomoci SR. V období 2019–2023 sa zameriava na nasledujúce regióny: západný Balkán, Východné partnerstvo EÚ, Východná

subsaharská Afrika a Blízky východ a severná Afrika. Aktivity SlovakAid sú naďalej realizované aj v Afganistane. Aktivity slovenských mimovládnych organizácií reflektujú priority rozvojovej spolupráce SR, ale ich aktivity sa realizujú aj v ďalších krajinách či zasahujú pri ad hoc vzniknutých humanitárnych krízach doma či v zahraničí.

Sektorové zameranie slovenskej rozvojovej spolupráce vychádza z potreby partnerských krajín a kapacít MNO a definuje 6 prioritných sektorov: 1. kvalitné vzdelávanie, 2. dobré zdravie, 3. dobrá správa vecí verejných a budovanie občianskej spoločnosti. 4. potravinová bezpečnosť a poľnohospodárstvo, 5. infraštruktúra a udržateľné prírodné zdroje, 6. podpora tvorby trhového prostredia.

Rozvojové MNO sa zároveň venujú globálnemu vzdelávaniu na Slovensku a integrácii rozvojovej problematiky do učebných plánov a osnov na jednotlivých stupňoch slovenských škôl.

Strategické dokumenty a právna úprava

Oficiálna rozvojová spolupráca je súčasťou zahraničnej politiky SR. Strategickým dokumentom, ktorý upravuje smerovanie oficiálnej rozvojovej spolupráce a humanitárnej pomoci SR je Strednodobá stratégia slovenskej rozvojovej spolupráce Ministerstva zahraničných vecí a európskych záležitostí SR (MZVaEZ SR). Tento dokument sa schvaľuje na 5 rokov. [Aktuálna stratégia je prijatá na roky 2019 - 2023](#) a reflektuje [Konceptiu implementácie Agendy 2030 v medzinárodnom prostredí](#), ktorú prijala vláda SR v januári 2017, ako aj odporúčania výboru OECD/DAC zo strany expertov výboru OECD/DAC v procese Peer Review v roku 2018.

Na Strednodobú stratégiu rozvojovej spolupráce nadväzujú strategické dokumenty pre programové krajiny slovenskej rozvojovej spolupráce. MZVaEZ SR každoročne predkladá vláde na schválenie Zameranie rozvojovej spolupráce SR pre daný rok, ktorý bližšie špecifikuje plánované rozvojové aktivity jednotlivých rezortov, vrátane predbežného rozpočtu.

Strategické dokumenty sú pripravené v partnerstve medzi MZVaEZ SR a MNO, združenými v Platforme rozvojových organizácií - Ambrela, s možnosťou zapojenia sa MNO v procese plánovania, prípravy aj finalizácie stratégií a zohľadňujú ich odporúčania. Každoročne prebieha diskusia k prehodnoteniu stratégie pri príprave Zamerania rozvojovej spolupráce na nasledujúci rok.

Základnú legislatívnu úpravu predstavuje [Zákon 392/2015 o rozvojovej spolupráci](#). Základným dokumentom pre poskytovanie humanitárnej pomoci je Mechanizmus poskytovania slovenskej humanitárnej pomoci do zahraničia z uznesenia vlády SR č. 310 z 12.4. 2006. Humanitárna pomoc do zahraničia sa tiež opiera o [Zákon 392/ 2015 o rozvojovej spolupráci](#). Vysielanie dobrovoľníkov do zahraničia sa opiera o [Zákon č. 406/2011 o dobrovoľníctve](#) a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

Poskytovanie dotácií na rozvojovú spoluprácu a humanitárnu pomoc upravujú:

- Zákon č. 545/2010 Z.z. o poskytovaní dotácií v pôsobnosti Ministerstva zahraničných vecí Slovenskej republiky,
- [Opatrenie Ministerstva zahraničných vecí a európskych záležitostí Slovenskej republiky z 23. marca 2016 č. 600.237/2016-ORPO](#), ktorým sa ustanovujú podrobnosti o poskytovaní dotácií na rozvojovú spoluprácu,
- [Opatrenie Ministerstva zahraničných vecí a európskych záležitostí Slovenskej republiky z 23. marca 2016, č. 600.238/2016-ORPO](#), ktorým sa ustanovujú podrobnosti o poskytovaní finančného príspevku na rozvojovú spoluprácu,
- [Opatrenie Ministerstva zahraničných vecí a európskych záležitostí Slovenskej republiky z 23. marca 2016, č. 600.239/2016-ORPO](#), ktorým sa ustanovujú podrobnosti o zadaní zákazky na rozvojovú spoluprácu.
- Kľúčovým dokumentom Ambrely je Stratégia na obdobie 2020 - 2024 a ročné akčné plány.

Kľúčové otázky verejnej politiky

Z pohľadu Eurobarometra z roku 2019 len 74% slovenských občanov považuje za dôležité pomáhať v rozvojových krajinách (hoci priemer v EÚ je 86%). Napriek tomu výnosy verejných zbierok niektorých rozvojových organizácií dokazujú, že rozvojová spolupráca má podporu verejnosti (napr. výnos Dobrá novina 2019: 1, 2 mil. EUR). No existuje viacero prekážok, ktoré bránia lepšej viditeľnosti a väčším dopadom pomoci, vykonávanej prostredníctvom slovenských rozvojových a humanitárnych organizácií:

- Slovensko je na poslednom 29. mieste z donorských krajín DAC/OECD a dáva na ODA iba 0,11% (2019) HND namiesto záväzku 0,33% HND.
- Slovenské subjekty majú pomerne slabú finančnú podporu (neziskové organizácie a firmy). Tieto sa reálne mohli v projektových výzvach uchádzať o 4,5 mil. EUR v roku 2019 a 2020. To predstavuje menej ako 5 % z celého rozpočtu ODA 101 mil. (2019), 108 mil. EUR (2020).
- Alokácia na dotačné výzvy v gescii SAMRS stagnuje už 10 rokov na úrovni približne 4 mil. EUR. Naproti tomu za posledných 10 rokov celkový rozpočet slovenskej ODA narástol zo 60 na skoro 110 mil. EUR, čím sa SR vydala na cestu výrazného navyšovania multilaterálnej časti, t.j. dobrovoľných a iných finančných príspevkov na úkor bilaterálnej časti resp. budovania vlastných kapacít MNO.
- Slovenské projekty sú z hľadiska finančného objemu malé v porovnaní s projektami medzinárodných organizácií a preto slovenské mimovládne organizácie veľmi ťažko uspejú pri získavaní zdrojov od medzinárodných inštitucionálnych donorov (napr. projekty EuropeAid, ECHO, USAID). Finančné alokácie sa pohybujú v stovkách tisícoch, pričom Európska komisia ako aj ďalší donori tlačia na menší počet donorov, projekty v konzorciách vo finančnom objeme až do desiatok miliónov.
- Celosvetovým trendom, ktorý sa uplatňuje aj na Slovensku je zapájanie ďalších aktérov do rozvojovej spolupráce - prioritne podnikateľský sektor, ale aj štátne a vzdelávacie inštitúcie.
- Téma migrácie je jedným z hlavných faktorov určujúcich nielen rozvojovú spoluprácu, ale celú zahraničnú politiku SR. Najmä od roku 2015 (od vypuknutia tzv. migračnej krízy) bola táto téma čiastočne zneužitá v politických a predvolebných kampaniach a stala sa predmetom verejnej politiky a sociálnych konfliktov. Negatívne nastavený diskurz, namierený proti migrantom, má dopad na to, akým spôsobom MNO túto tému komunikujú, či už sa jedná o rozvojovú spoluprácu a humanitárnu pomoc, alebo o integráciu a pomoc migrantom a utečencom v SR. Prioritným cieľom rozvojových mimovládnych organizácií je ale pomáhať v krajine pôvodu migrantov a zlepšovať ich situáciu. Pozitívnym prínosom migrácie pre MNO bolo zavedenie systému dotácií aj pre projekty humanitárnej pomoci v zahraničí a zvýšená možnosť realizovať pomoc migrantom na Slovensku cez prostriedky EÚ spravované Ministerstvom vnútra SR (AMIF).

Finančná podpora a možnosti financovania

Jedným zo základných nástrojov oficiálnej rozvojovej spolupráce SR sú dotácie poskytované prostredníctvom výziev na predkladanie projektov SlovakAid vyhlasovaných Slovenskou agentúrou pre medzinárodnú rozvojovú spoluprácu (SAMRS). [Strednodobá stratégia oficiálnej rozvojovej spolupráce SR na roky 2019 - 2023](#) definuje okrem dotácií ďalšie finančné nástroje: **finančné príspevky, finančné príspevky ZÚ SR (mikrogranty), zadávanie zákaziek na realizáciu rozvojových projektov, nástroj na zdieľanie expertných skúseností SR (SSE = sharing Slovak Experience), štipendiá vlády SR, poskytnutie zvýhodneného vývozného úveru, bilaterálne medzinárodné dohody o rozvojovej**

spolupráci, spoločné programovanie EÚ. Po viacročnom úsilí Ambrely bol v roku 2019 schválený nový nástroj strategické partnerstvá (rámcové kontrakty), ktorý by mal prispieť k zvýšeniu efektívnosti rozvojovej spolupráce. Jedná sa o projekty s dobou implementácie 5 rokov.

Mimovládne rozvojové organizácie využívajú širšie spektrum domácich a zahraničných verejných zdrojov, granty od nadácií, ako aj súkromné zdroje (PMVRO, Aidwatch 2018):

1. VEREJNÉ ZDROJE - DOMÁCE

a) **Slovenské dotácie na projekty rozvojovej spolupráce, humanitárnej pomoci a globálneho vzdelávania:** [MZVaEZ SR prostredníctvom SlovakAid.](#)

b) **Slovenské dotácie na odborné štúdie a ľudskoprávne projekty:**

· [MZVaEZ SR dotácie v oblasti medzinárodných vzťahov a zahraničnej politiky.](#)

c) **Iné doplnkové zdroje na niektoré typy aktivít rozvojových MNO z domácich zdrojov:**

· [MŠVVaŠ SR – programy pre mládež](#)

· [MV – Európske fondy](#)

- [Eximbanka](#)

d) Asignácia 2% dane z príjmu právnických osôb - je veľmi dobrým, odskúšaným mechanizmom pre získavanie „voľných finančných prostriedkov.“ Asignácia **2% - 3% dane z príjmu fyzických osôb.**

2. VEREJNÉ ZDROJE - Z MEDZINÁRODNÝCH INŠTITÚCIÍ

a) **Na rozvojovú spoluprácu:** Ambasády v krajine intervencie, [Višeградsky fond](#), [EU Trust Fund for Africa](#), [DFID](#), UNDP v krajine intervencie, [USAID](#), [UN Women](#), [UNITAID](#), [EuropeAid](#), [Nordic Development Fund](#), [UN Women](#) a ďalšie.

b) **Na humanitárnu pomoc:** [ECHO](#), [ECHO – EU Aid volunteers](#), [DIPECHO](#), [USAID/OFDA](#), [Common Humanitarian Fund](#), [Central Emergency Response Fund](#), [EU regional Trust Fund in Response to Syrian Crisis](#), [UNHCR](#), [WFP](#), [UNICEF](#), [WHO](#) – v krajine intervencie, [DFID](#), [Council of Europe Development Bank \(CEB\)](#) a iné.

c) **Na globálne vzdelávanie:** [EuropeAid \(DEAR\)](#), [Nórske fondy](#) a ďalšie .

Slovenské rozvojové a humanitárne MNO sú menej konkurencieschopné v získavaní dotácií od medzinárodných donorov v porovnaní s inými európskymi krajinami, a to aj v dôsledku oveľa nižších ročných rozpočtov MNO a stagnujúcej bilaterálnej zložky oficiálnej rozvojovej pomoci SR pre dotácie na projekty SlovakAid.

3. SÚKROMNÉ ZDROJE

Súkromné zdroje sú pre MNO najlepším predpokladom rýchlej a adresnej pomoci. Taktiež si spravidla vyžadujú výrazne menšiu administratívu a byrokráciu. Umožňujú prispôbovať intervencie na základe skutočných potrieb, ako aj spolufinancovať projekty podporené z verejných zdrojov.

MNO využívajú fundraisingové nástroje, zamerané na súkromných či firemných darcov ako jednorazové platby, pravidelné prispievanie, online-shopy, adopcie na diaľku či rôzne formy partnerstiev s podnikateľským sektorom, ktorý môže prispievať finančne, materiálne alebo formou dobrovoľníckych, či expertných prác.

Súkromné zdroje určené na činnosť prijímajú prostredníctvom:

- a) **Verejných zbierok**, ktoré upravuje zákon č. 162/2014 Z.z. o verejných zbierkach. MNO využívajú pri zbierkach aj online portály DARUJME.sk a LudiaLudom a [darcovnske dms](http://darcovnske.dms).
- b) **Darov**, ktoré môže MNO prijať prostredníctvom darovacej zmluvy a upravuje ich [Občiansky zákonník](#).
- c) **Príjmov z charitatívnej reklamy**

4. ZDROJE Z VLASTNEJ ČINNOSTI:

Rozlišujeme niekoľko metód samofinancovania, a to od členských príspevkov, predaja vlastných produktov (knižky, publikácie, tričká, pohľadnice, remeselné výrobky a pod.), spoplatnenia poskytovaných služieb (školenia, poradenstvo, konzultácie, preklady, tlmočenie, ubytovanie, stravovanie a pod.).

5. GRANTY OD SLOVENSKÝCH A ZAHRANIČNÝCH NADÁCIÍ

Na Slovensku funguje niekoľko nadácií, ktoré prerozdeľujú verejné a súkromné zdroje a podporujú rôzne typy projektov (Karpatská nadácia, Nadácia Pontis, OSF a pod.). Pre rozvojové MNO je skôr problém to, že podpora týchto aktivít je zameraná na Slovensko. Môže sa však uchádzať o podporu aktivít globálneho vzdelávania alebo témy migrácie.

KLÚČOVÍ AKTÉRI ROZVOJOVEJ SPOLUPRÁCE A HUMANITÁRNEJ POMOCI

Štátna správa – Národným koordinátorom rozvojovej spolupráce SR je Ministerstvo zahraničných vecí a európskych záležitostí SR, konkrétne Sekcia medzinárodných organizácií, rozvojovej spolupráce a humanitárnej pomoci a Odbor rozvojovej spolupráce a humanitárnej pomoci v spolupráci s vybranými teritoriálnymi odbormi, zastupiteľskými úradmi a rozvojovými diplomatmi. Úlohu implementačnej agentúry vykonáva SAMRS ako rozpočtová organizácia ministerstva. Ďalšími dôležitými aktérmi sú Ministerstvo financií a Ministerstvo vnútra.

Významnú úlohu pri koordinácii aktivít ODA SR má Koordináčny výbor pre poskytovanie oficiálnej rozvojovej pomoci SR, ktorého členmi sú predstavitelia vybraných ministerstiev, zástupcovia Ambrely, zástupcovia súkromného sektora, predstavitelia Zahraničného výboru NR SR, Národnej agentúry pre rozvoj malého a stredného podnikania, Asociácie zamestnávateľských zväzov a združení, Slovenskej obchodnej a priemyselnej komory a Združenia miest a obcí Slovenska a iní. Na operatívnej úrovni sú vytvorené štyri pracovné skupiny: 1. realizácia odporúčaní hodnotenia OECD/DAC Peer Review 2019; 2. Oblasť životného prostredia a zmeny klímy (ako prvej prierezovej témy Stratégie); 3. Rovnosť príležitostí (ako druhej prierezovej témy Stratégie); 4. Posudzovanie projektov zvýhodnených vývozných úverov. MZVaEZ SR je zároveň koordinátorom štatistického vykazovania výdavkov ODA SR prostredníctvom informačného systému RIS DEV.

Medzinárodní donori - Cieľom spolupráce SR s inými donormi a medzinárodnými organizáciami v rozvojových krajinách je koordinácia vzájomných aktivít a zvyšovanie efektívnosti rozvojových intervencií v prospech prijímateľskej krajiny. SAMRS má delegovanú právomoc spravovať financie EK, rovnako sa SR zapája do tzv. spoločného programovania pre Keňu. Ďalej je to spolupráca s USAID a UNDP.

Mimovládne rozvojové organizácie – zohrávajú kľúčovú úlohu pri realizácii projektov rozvojovej spolupráce a humanitárnej pomoci v partnerských krajinách a globálneho vzdelávania na Slovensku.

MNO Poznajú situáciu na mieste, reprezentujú značku SlovakAid a dobré meno SR a disponujú expertízou nielen v teréne, ale aj na úrovni tvorby politik a nástrojov pre systém rozvojovej spolupráce.

Platforma rozvojových organizácií - Ambrela

Pri riešení koncepčných otázok týkajúcich sa ODA SR zastupuje mimovládne rozvojové organizácie Platforma rozvojových organizácií - Ambrela. Ambrela je strešnou organizáciou 27 prevažne mimovládnych organizácií na Slovensku (17 riadnych členov a 10 pozorovateľov), ktoré sa venujú rozvojovej spolupráci, humanitárnej pomoci, globálnemu rozvojovému vzdelávaniu a/alebo trvalo udržateľnému rozvoju doma a/alebo v zahraničí. Organizácia má tri základné ciele: 1. Advokovať za záujmy členov a zlepšovať ekosystém, v ktorom MNO pôsobia, 2. Prispievať k budovaniu kapacít MNO najmä vzdelávacími aktivitami, 3. Zvyšovať verejnú informovanosť.

Podľa typu činnosti môžeme MNO rozdeliť do 3 skupín:

MNO, ktoré sa venujú rozvojovej spolupráci, humanitárnej pomoci v zahraničí a/alebo na Slovensku, odovzdávaniu skúseností v zahraničí alebo aj globálnemu vzdelávaniu na Slovensku: [ADRA Slovensko](#), [Človek v ohrození](#), [eRko](#), [Evanjelická diakonia](#), [Habitat for Humanity](#), [Magna – deti v núdzi](#), [Nadácia Integra](#), [SAVIO](#), [Slovenská katolícka charita](#), [Slovenská spoločnosť pre zahraničnú politiku \(SFPA\)](#), [Slovenské centrum pre komunikáciu a rozvoj \(SCCD\)](#), [Slovenský Červený Kríž](#) a ďalšie, ktoré nie sú členmi Ambrely ako napr. [Humanitné centrum na Rovinu](#), [Dvojfarebný svet](#), [Step in](#).

MNO, ktoré sa viac zameriavajú na globálne a rozvojové vzdelávanie na Slovensku: [Živica](#), [Centrum pre európsku politiku \(CEP\)](#), [Nadácia PONTIS](#), [PDCS](#), [Slovenská humanitná rada](#), [CARDO – Národné dobrovoľnícke centrum](#), [Academia Istropolitana Nova \(AINova\)](#), [Nadácia Milana Šimečku](#), [Slovenská nadácia pre UNICEF](#), [AISEC](#), [Karpatská nadácia](#), [Bratislava Policy Institute](#), a ďalšie, ktoré nie sú združené v Ambrele. Aktivity globálneho a rozvojového vzdelávania sú úzko prepojené so sektorom vzdelávania.

Špeciálne postavenie majú akademické inštitúcie [Vysoká škola zdravotníctva a sociálnej práce sv. Alžbety](#) a [Fakulta zdravotníctva a sociálnej práce, Trnavská univerzita](#), ktoré realizujú aj aktivity v oblasti rozvojovej spolupráce a humanitárnej pomoci. [Fakulta sociálnych a ekonomických vied Univerzity Komenského](#) sa venuje globálnemu vzdelávaniu.

MNO v tejto oblasti pôsobenia boli aktívne už v deväťdesiatych rokoch. V rokoch 1998 - 2002 vznikla neformálna iniciatíva - Platforma mimovládnych rozvojových organizácií. V období integračných procesov do medzinárodných štruktúr (EÚ, OECD, NATO) sa Slovensko stalo z prijímateľskej krajiny donorom. Tieto procesy sa prejavili aj vo formalizovaní rozvojovej spolupráce. V roku 2003 začalo MZVaEZ SR poskytovať oficiálnu rozvojovú pomoc pod logom SlovakAid a Platforma mimovládnych rozvojových organizácií sa stala partnerom MZVaEZ SR v oblasti rozvojovej práce a humanitárnej pomoci. Od roku 2003 slovenská rozvojová spolupráca prešla dlhou cestou a stala sa účinným nástrojom a súčasťou zahraničnej politiky Slovenskej republiky. V roku 2007 zriadilo MZVaEZ SR Slovenskú agentúru pre medzinárodnú rozvojovú spoluprácu (SAMRS), ktorá vyhlasuje výzvy na projekty rozvojovej spolupráce, odovzdávania skúsenosti a humanitárnej pomoci. Do výziev sa zapájajú okrem mimovládnych rozvojových organizácií aj podnikatelia, štátne a akademické inštitúcie.

V máji 2010 bolo podpísané Memorandum o porozumení medzi MZV SR a Ambrelou, ktoré uznalo platformu za oficiálneho partnera MZVAEZ SR pri pripomienkovaní a príprave kľúčových dokumentov a definovalo všeobecný rámec spolupráce. Napriek stagnácii rozpočtu na dotácie pre MNO v rokoch 2010 - 2020 došlo k viacerým pozitívnym zmenám.

Platforma mimovládnych rozvojových organizácií sa stala jedným zo zakladajúcich členov Konfederácie európskych mimovládnych rozvojových a humanitárnych organizácií (CONCORD) a v roku 2019 zmenila svoj názov na Platforma rozvojových organizácií - Ambrela.

Významné aktivity smerujúce k rozvoju danej oblasti

Platforma mimovládnych rozvojových organizácií úzko spolupracuje s MZVaEZ SR pri tvorbe odporúčaní, nastavenia či legislatívnych zmien, súvisiacich s poskytovaním pomoci do zahraničia.

V roku 2015 sa Ambrela podieľala na tvorbe [Zákona č. 392/2015 z.z. o rozvojovej spolupráci](#).

Ambrela vydáva každoročne hodnotiacu správu AidWatch ([AidWatch 2017](#), [Aidwatch 2018](#)), ktorá obsahuje aj odporúčania pre MZVaEZ SR. Tie boli podnetom pre pozitívne zmeny vo finančnej príručke k výzvam na projekty SlovakAid, ktorá uľahčila implementáciu projektov v zahraničí. Ambrela sa podieľala aj na tvorbe dokumentu [Konceptia implementácie Agendy 2030 v medzinárodnom prostredí](#), ktorú schválila vláda SR uznesením vlády SR č. 5 z 11. januára 2017 a na Vízií a stratégií oficiálnej pomoci SR.

Každých 5 rokov prebieha tvorba strednodobej stratégie ODA SR, na príprave ktorej participujú aj MNO. Prínosom sú rozvojové fóra v programových krajinách ODA SR pred prípravou strednodobej stratégie za účasti miestnych partnerov.

Výskum v danej oblasti

Nie je známy podstatnejší výskum v danej oblasti. Za zmienku stojí každoročne vydaná hodnotiaci správa AidWatch z dielne Ambrely ([Aidwatch 2017](#), [Aidwatch 2018](#)), ktorá hodnotí poskytovanie ODA SR a prináša odporúčania k jej zefektívnosti. Aidwatch s hodnotením ODA v krajinách Európy vydáva aj konfederácia mimovládnych rozvojových organizácií CONCORD Europe.

Hodnoteniu rozvojovej spolupráce je venovaná každoročne aj kapitola v [Ročenke slovenskej zahraničnej politiky aj SFPA](#) (Slovenská spoločnosť pre zahraničnú politiku).

Súčasťou Aidwatchu 2015 bola štúdia „Efektívnosť systému poskytovania vládnych štipendií študentom rozvojových krajín a alternatívne možnosti podpory vzdelávania v prioritných krajinách SlovakAid.“

V roku 2018 uskutočnila Ambrela a niektoré členské organizácie mapovanie globálneho vzdelávania na Slovensku, z ktorého boli spracované 2 samostatné štúdie mapujúce: [globálne vzdelávanie v materských školách a neformálnom vzdelávaní](#) a [globálne vzdelávanie vo formálnom vzdelávaní](#). UMB v Banskej Bystrici vypracovala štúdiu: [Globálne vzdelávanie na vysokých školách a vo výskumných súvislostiach](#).

V roku 2019 začala Ambrela evaluáciu systému humanitárnej pomoci SR za obdobie 2016 - 2018. Publikácia by mala byť k dispozícii na konci roka 2020.